

Poročilo o delu Zgodovinskega društva dr. Franca Kovačiča za obdobje 1999–2000

Delovni načrt, sprejet na rednem občnem zboru dne 17. marca 1999, je bil z izjemo predavanja dr. Franca Krambergerja, ki je odpadlo zaradi njegove bolezni, in dvodnevne ekskurzije, za katero je bilo premalo zanimanja, uresničen. Redna srečanja s predavanjem so bila vsak mesec, razen julija in avgusta 1999 ter februarja 2000, ko so počitnice. Teme predavanj so bile zelo pestre, zato je bila temu primerna tudi udeležba, saj se je le-teh udeleževalo od 40 do 60 članov in nečlanov društva. Štiri predavanja so pripravili člani društva, za štiri pa smo povabili druge strokovnjake z različnih področij.

Predavanja:

14. aprila 1999 je imel predavanje pod naslovom Ob 100-letnici rojstva profesorja Franja Baša. Osební nagibi za njegovo znanstveno in muzejsko delo prof. dr. Angelos Baš. Svojega očeta je predstavil kot človeka, ki je izhajal iz trdne kmečke družine, kar je velikokrat prisotno v njegovih številnih etnografskih raziskavah, ki skupaj s številnimi zgodovinskimi deli bogatijo njegov velik znanstveni opus. Veliko svojega znanja je vgradil tudi v mariborski Mestni muzej, katerega ravnatelj je bil, saj je želel, da ta postane kulturni in znanstveni steber Štajerske.

12. maja 1999 je direktor Pokrajinskega arhiva v Mariboru dr. Miroslav Novak predstavil Pokrajinski arhiv v Mariboru v predavanju z naslovom Arhivsko gradivo v Pokrajinskem arhivu Maribor. Govoril je o tradiciji zbiranja in hranjenja arhivskega gradiva, o arhivskem gradivu kot kulturni dediščini, o fondih in zbirkah in informativnih pomagalih. Dotaknil se je tudi perspektive razvoja hranjenja arhivskega gradiva s pomočjo sodobne tehnologije.

13. oktobra je imel predavanje doc. dr. Darko Friš z naslovom „Izseljevanje s spodnje Štajerske pred letom 1914“. Referent je kot strokovnjak za izseljensko zgodovino najprej predstavil prvo obdobje večjega izseljevanja našega življa do 1914 in izseljenske cilje – v največ primerih je to bila Severna Amerika. Nekaj jih je šlo tudi v države takratne zahodne Evrope. Ustavil se je ob vzrokih za izseljevanje: na prvem mestu socialna ogroženost, vendar so bili vzroki še drugi – družinska in medsebojna nasprotja, strah pred vojaško službo, ipd.

Predavanje, ki ga je imela izr. prof. dr. Vera Ferlan – Marolt, doktorica medicine, 10. novembra 1999 z naslovom Spektrum bolezni v judovskih getih, nam je osvetlilo odkrivanje ozadja večplastnega vidika bolezni, ki izhajajo iz posebnosti v dednem zakladu posameznika, saj je treba vedeti, da ima genetika vedno večji pomen pri proučevanju bolezni in je danes nepogrešljiva veja medicine. Predavanje, popostreno z diapozitivi, nam je predstavilo številne bolezni, ki se prenašajo iz roda v rod in so jih večinoma odkrili v Izraelu kot tudi med Judi, ki so naseljeni po svetu in živijo v relativno izoliranih skupinah.

8. decembra 1999 je imel predavanje prof. dr. Rajko Bratož z naslovom Krščanstvo v pozni antiki in zgodnjem srednjem veku v slovenskem prostoru. V obsežni tematiki je predavatelj usmeril svojo pozornost predvsem na dve temi: Viktorin in Petoviona ter domača krščanska skupnost v njegovi dobi (2. polovica 3. stoletja). Govoril je tudi o krščanski skupnosti v Emoni in Celei na začetku 5. stoletja in donatorskih mozaičnih napisih v lokalnih cerkvenih objektih (baptisteriji oz. bazilike).

12. januarja 2000 je bilo predavanje z naslovom „Pričakovanja konca sveta v evropski zgodovini od srednjega veka dalje“, ki ga je imel doc. dr. Janez Šumrada.

8. marca 2000 nam je predaval doc. dr. Janez Marolt. Njegovo predavanje je imelo naslov Razvoj koledarja. Merjenje časa in njegovo določanje je ena najstarejših človeških veščin. Le-to so začeli že v praskupnosti (menjava luninih sprememb), Babilonci so upoštevali sončno leto in ga razdelili na 12 mesecev s po trideset dni. Egipčani so ugotovili, da ima sončno leto 365 dni in 6 ur, zato so kasneje uvedli v svoj koledar na vsaka štiri leta prestopno leto s 366 dnevi. Leta 46 pr. Kr. so na pobudo Julija Cezarja uredili nov izračun koledarja. Leta 1582 pa je papež Gregor XIII. izvedel koledarsko reformo, da bi odpravili razliko med sončnim in koledarskim letom.

12. aprila 2000 je bilo predavanje akademika prof. dr. Jožeta Pogačnika z naslovom Pojem identitete. Predavanje je poskušalo definirati vsebino in pomen identitete na področju znanosti v književnosti. Podlaga za raziskavo je bila Cankarjeva drama Hlapci (1910). V prvem delu je bila analiza idejno-estetskih sestavin drame: le-te so v hrvaški in slovenski kritiki naleteli na diametralno različen sprejem. Raziskava vrednotenjskih konceptov je ugotovila vrsto zanimivih recepcijskih konstant, ki izvirajo iz različnih književnih orientacij. Pazljivo primerjanje razločkov je razkrilo pomembne probleme in dalo solidno osnovo za razpravo o identiteti. Slovenska in hrvaška recepcija drame je predvsem avtobiografija obeh narodov in obeh nacionalnih književnosti. Različna recepcija ne sega na področje estetske vrednosti drame; izvira iz kolizije drugačnih kulturnih, socialnih in političnih stališč, ki so oblikovali oba duhovna prostora.

Predstavitev publikacij:

13. aprila 1999 je bila na Pedagoški fakulteti v Mariboru predstavitev 12. številke zbirke Viri – dr. Zdenko Čepič: „Zamisli o gospodarski ureditvi po drugi svetovni vojni v narodnoosvobodilnem gibanju“ in 13. številke zbirke Viri – dr. Jurij Perovšek: „Programi političnih strank, organizacij in združenj na Slovenskem v času Kraljevine SHS (1918–1929)“ ter monografija – dr. Jurij Perovšek: Slovenska osamosvojitev v letu 1918.

Ekскурzija:

11. junija 1999

Program: prezentacija zgodnjeromanske cerkve sv. Jurija na Legnu pod strokovnim vodstvom ge. Marije Strmčnik Gulič, konzervatorke-svetovalke pri Zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine v Mariboru ter ogled kulturnih spomenikov in obisk kulturnih ustanov v Slovenj Gradcu in ogled nekdanjega marenberškega dominikanskega samostana v Radljah. Ekскурzijo so vodili: predsednik društva ter doc. dr. Andrej Hozjan. Udeležba: 16 članov in nečlanov društva.

Jubileji:

Na rednem srečanju 13. 10. 1999 smo čestitali članu društva dr. Brunu Hartmanu ob njegovi petinsemdesetletnici.

Andrej Hozjan

Zasnova delovanja raziskovalne sekcije ZZDS

Združevala naj bi vse raziskovalce preteklosti (zgodovine) v najširšem pomenu besede.

Njen namen je v okrepitevi povezanosti zgodovinarjev na vprašanjih, ki jih povezujejo, ne glede na institucije, ki jim pripadajo. Želja je, da se preseže individualno in institucionalno na interesih, ki so nam skupni. Gre za večjo strokovno povezanost, ki bi še bolj utrdila razpoznavnost stroke tudi v širši javnosti.

Vsebinsko aktivnosti naj bi določali na podlagi iniciativ članov ZZDS. Kot predlog naj navedem le nekatere misli o delu sekcije:

1.) poudarek naj bo na spremljanju teoretičnih in metodoloških vprašanj zgodovinopisja, z velikim posluhom za stanje in zlasti razvojne pobude (novosti), do katerih prihaja tako doma kot v tujini,

2.) v okviru sekcije naj poteka bolj a, urna medsebojna izmenjava informacij o raziskovalnem delu in dosekih, vključno z načrti,

3.) doseže naj se večja povezanost profesionalnih zgodovinskih krogov (obeh univerz, raziskovalnih inštitutov in drugih) s kolegi v arhivih, muzejih, knjižnicah in drugod (zunaj ozke raziskovalne sfere),

4.) v okviru sekcije je možna večja povezanost in iz nje izhajajoče sodelovanje s kolegi v zamejstvu in izseljenstvu,

5.) v času vedno večjega uveljavljanja multi- in interdisciplinarnega povezovanja humanističnih in družboslovnih ved v svetu je vedno bolj pomembno tudi tesnejše povezovanje s sorodnimi znanstvenimi disciplinami (skupne akcije, izmenjava strokovnih mnenj ipd.),

6.) skrb za večjo uveljavitev zgodovinopisja v Sloveniji in zunaj njenih meja,

7.) popularizacija rezultatov stroke v javnosti,

8.) srednjeročni cilj: Zgodovina Slovencev (nosilec akcije naj bi bila ZZDS) in še kaj.

Oblike dela (srečevanj) naj bi bile čim manj obremenjene s formalnimi sponami. Zamišljene so kot delovni pogovori (npr. ob izidu knjige, razstavi in podobno), okrogle mize, soočanja predstavnikov različnih pogledov na razna vprašanja s področja zgodovinopisja, konference na aktualne teme ipd., vabljen predavanja, npr. domačih in tujih poznavalcev temeljnih problemov zgodovinske stroke in še kaj.

Živahnost tako zamišljenega dela bo odvisna od članov ZZDS. Ostati pa moramo realisti v tem, da lahko gornje zamisli (in še ostale, ki jih pričakujem iz vrst članov) postanejo dejstvo le ob konkretnih in uresničljivih akcijah, konkretni pomoči in podpori in ne nazadnje z odzivnostjo na posamezne pobude in akcije sekcije.

Marjan Drnovšek